

**TALABALARDA KASBIY IDENTIFIKATSIYASINI
RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK O‘ZIGA XOSLIKLARI**
Andijon davlat universiteti
Musiqqa ta’lim yo‘nalishi kafedrası
musatqil tadqiqotchisi Bazarov Xayotbek Ne’matovich

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19424335>

Annotatsiya: ushbu maqolada talabalarda kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirishning pedagogik-psixologik o‘ziga xosliklari yoritilgan. Shuningdek, bo‘lajak musiqa o‘qituvchilari kabi ijodiy soha vakillari uchun kasbiy identifikatsiyaning rivojlanishi o‘ziga xos ahamiyati bayon qilingan.

Kalit so‘zlar: kasbiy identifikatsiya, kasbiy mahorati, innovatsion faoliyat, kasbiy ko‘nikmalar, musiqiy faoliyat, musiqiy madaniyat, kasbiy motivatsiya, musiqiy madaniyat, ijtimoiy-madaniy muhit.

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогические и психологические особенности формирования профессиональной идентичности у студентов. Также описывается особое значение формирования профессиональной идентичности для представителей творческих профессий, таких как будущие преподаватели музыки.

Ключевые слова: профессиональная идентичность, профессиональные навыки, инновационная деятельность, профессиональные навыки, музыкальная деятельность, музыкальная культура, профессиональная мотивация, музыкальная культура, социокультурная среда.

Abstract: This article discusses the pedagogical and psychological characteristics of the development of professional identity in students. It also describes the special importance of the development of professional identity for representatives of the creative profession, such as future music teachers.

Key words: professional identity, professional skills, innovative activity, professional skills, musical activity, musical culture, professional motivation, musical culture, socio-cultural environment.

Kasbiy identifikatsiya shaxsning o‘z kasbiga bo‘lgan munosabatini shakllantirish, o‘zini kasb sohasida anglash va jamiyatda o‘z o‘rnini topish jarayonidir. Bu jarayon shaxsning nafaqat kasbiy ko‘nikmalari va bilimlarini rivojlantirishni, balki kasbga oid qadriyatlarni qabul qilish va ularni amaliy faoliyatida namoyon etishni ham o‘z ichiga oladi. Ayniqsa, musiqa o‘qituvchilari kabi ijodiy soha vakillari uchun kasbiy identifikatsiyaning rivojlanishi o‘ziga xos ahamiyatga ega, chunki ular nafaqat bilim beruvchilar, balki musiqiy madaniyatni targ‘ib qiluvchi shaxslar sifatida ham maydonga chiqadilar.

Rashid Toshqulovich Primov “Musiqqa o‘qituvchisining kasbiy mahorati, innovatsion faoliyati hamda psixologik bilimdonligi va madaniyati haqida fikr-mulohazalar bildirilgan”

Musiqqa o‘qituvchisining kasbiy mahorati, innovatsion faoliyati, psixologik bilimdonligi va madaniyati muhimligi ta’kidlanadi. Bu omillar o‘qituvchining samarali pedagogik faoliyatini ta’minlashda asosiy rol o‘ynaydi.

Z. Yakubov “Musika o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlashning ayrim muammolari haqida so‘z boradi” musika o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayonidagi muammolar yoritilgan. Bu muammolarni hal etish o‘qituvchilarning kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Qurbonniyoz Berdievich Panjiyev “Bo‘lajak musika o‘qituvchilarining kasbini takomillashtirishga qo‘yiladigan malakaviy talablar haqida so‘z boradi” bo‘lajak musika o‘qituvchilarining kasbini takomillashtirish uchun qo‘yiladigan malakaviy talablar muhokama qilinadi. Musika o‘qituvchisi o‘z kasbiy identifikatsiyasini shakllantirgan taqdirda, uning kasbiy motivatsiyasi, shaxsiy va ijtimoiy mas’uliyat tuyg‘usi, shuningdek, o‘ziga ishonchi mustahkamlanadi. Bu esa, o‘z navbatida, o‘quvchilarga sifatli ta’lim berishda, ularni musiqiy madaniyatga qiziqtirishda va ularda estetik didni shakllantirishda hal qiluvchi omil bo‘lib xizmat qiladi. Kasbiy identning tarkibiy qismlari sifatida shaxsning kasbiy o‘zligi, professional kompetensiyasi va faoliyatining natijalari muhim ahamiyatga ega. Musika o‘qituvchisi ushbu tarkibiy qismlar orqali o‘zining ijodiy qobiliyatlarini namoyon etadi va o‘z sohasida yetuk mutaxassisga aylanadi.

Kasbiy identifikatsiya jarayoni o‘zaro bog‘liq omillarning uyg‘unlashuvi orqali muvaffaqiyatli amalga oshadi. Ijtimoiy-madaniy muhit, ta’lim muassasasining o‘quv jarayonini to‘g‘ri yo‘naltirishi va talabning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olish orqali u o‘z kasbida muvaffaqiyatli rivojlanish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shuning uchun pedagogik ta’lim jarayonida bu omillarning barchasini hisobga olgan holda talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashga qaratilgan tizimli yondashuvni qo‘llash muhim ahamiyatga ega. Natijada, talaba o‘z kasbiy yo‘lida o‘zini to‘laqonli shaxs sifatida anglab, mehnat bozorida raqobatbardosh va samarali mutaxassis bo‘lib yetishadi.

Kasbiy identifikatsiyaning mohiyatini tushunishda shaxsning o‘z-o‘zini anglash jarayoni muhimdir. Musika o‘qituvchisi sifatida o‘zini anglash nafaqat kasbiy rivojlanishga, balki shaxsiy o‘shishga ham xizmat qiladi. Musika ta’limi jarayonida kasbiy identifikatsiyani rivojlantirish orqali shaxs o‘z ijodiy qobiliyatlarini kengroq namoyish eta oladi. Bundan tashqari, musika o‘qituvchisi o‘z kasbiy identifikatsiyasini shakllantirar ekan, u musiqiy faoliyat orqali o‘z jamiyatiga ijtimoiy-ma’naviy hissasini qo‘shish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Musika o‘qituvchilari uchun kasbiy identifikatsiya nafaqat o‘z kasbiga bo‘lgan mas’uliyat va sadoqatni shakllantirish, balki o‘z shaxsiy va professional rivojlanishlarini ta’minlash uchun ham muhim omildir. Shaxsiy o‘zlik va kasbiy mahoratni uyg‘unlashtirish orqali musika o‘qituvchisi o‘quvchilariga musiqiy bilim va estetik qadriyatlarni yetkazishda muvaffaqiyatli bo‘la oladi. Shu sababli, kasbiy identifikatsiyani shakllantirish musika o‘qituvchilari tayyorlash tizimining muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi.

Kasbiy identifikatsiya shaxsning o‘z kasbiga bo‘lgan munosabatini, uning kasbiy rolini anglashini va bu rolni jamiyatdagi faoliyati orqali amalga oshirish jarayonini ifodalaydi. Bu jarayon shaxsiy va kasbiy o‘zlikni birlashtirish, kasbiy qadriyatlarni qabul qilish va ularga asoslangan holda shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirishni o‘z ichiga oladi. Ayniqsa, musika o‘qituvchilari uchun kasbiy identifikatsiyaning rivojlanishi juda muhimdir, chunki bu jarayon nafaqat ta’lim jarayonidagi sifatni oshiradi, balki musiqiy madaniyatni saqlash va rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Musiqqa o’qituvchisining kasbiy identifikatsiyasi ijodkorlik, mahorat va pedagogik yondashuvlarni birlashtiruvchi kompleks jarayon sifatida qaraladi. Kasbiy identifikatsiya jarayoni shaxsning kasbga bo’lgan munosabatini shakllantirish bilan birga, uning shaxsiy motivatsiyasini, o’z-o’zini anglashini va o’z kasbiy rolini tushunishini ta’minlaydi. Musiqqa o’qituvchilari uchun bu jarayonning ahamiyati ularning ijodiy salohiyatini ochishda, musiqiy bilim va ko’nikmalarni rivojlantirishda va ularni pedagogik faoliyatga muvaffaqiyatli integratsiya qilishda namoyon bo’ladi. Kasbiy identifikatsiya musiqqa o’qituvchisining professional mahoratini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bu jarayon musiqiy ta’lim jarayonining mazmuni, metodlari va o’quvchilarning ehtiyojlariga mos yondashuvlarni belgilaydi. Musiqqa o’qituvchilari nafaqat musiqiy ko’nikmalarga ega bo’lishlari kerak, balki ularning kasbiy identifikatsiyasi o’quvchilar bilan samarali muloqot qilish, ularga musiqiy estetik qadriyatlarni yetkazish va musiqiy madaniyatga qiziqish uyg’otish imkoniyatini ham ta’minlaydi.

Ilmiy qarashlar shuni ko’rsatadiki, musiqqa o’qituvchilari uchun kasbiy identifikatsiyaning rivojlanishi shaxsiy va kasbiy kompetensiyalarni o’z ichiga oladi. Bu kompetensiyalar o’z navbatida, shaxsning kasbga bo’lgan munosabatini shakllantiruvchi ichki va tashqi omillarning uyg’unligi bilan belgilangan. Psixologik yondashuvlar shuni ta’kidlaydiki, kasbiy identifikatsiya shakllanishida shaxsning o’z-o’zini anglash darajasi, motivatsiya va kasbiy qoniqish darajasi asosiy rol o’ynaydi. Pedagogik yondashuv esa kasbiy identifikatsiyaning rivojlanishi uchun mos o’quv jarayonlarini, amaliy mashg’ulotlarni va ijodiy yondashuvlarni qo’llashni nazarda tutadi. Musiqqa o’qituvchilarida kasbiy identifikatsiya nafaqat shaxsning o’z kasbiga bo’lgan qiziqishini oshiradi, balki ularning musiqiy madaniyatni rivojlantirishdagi mas’uliyatini ham kuchaytiradi. Bu jarayonning muvaffaqiyati milliy va xalqaro tajribalarning integratsiyasiga, innovatsion yondashuvlarga va raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga samarali tatbiq etishga bog’liqdir. Shu sababli, musiqqa o’qituvchilarini tayyorlash tizimida kasbiy identifikatsiyani shakllantirishga alohida e’tibor qaratish zarur. Bu nafaqat o’qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, balki musiqiy ta’lim sifati va o’quvchilarning musiqiy estetik qobiliyatlarini oshirish uchun ham xizmat qiladi. Musiqqa o’qituvchilarining kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish nafaqat ularning professional mahoratiga, balki shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Ushbu jarayon orqali musiqqa o’qituvchilari o’zlarini pedagogik faoliyatda yanada ishonchli va samarali his qilishlari, o’quvchilariga musiqiy qadriyatlarni yetkazishda muvaffaqiyatga erishishlari va jamiyatda musiqiy madaniyatni rivojlantirishga katta hissa qo’shishlari mumkin. Bu esa, o’z navbatida, musiqiy ta’lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi.

Musiqqa o’qituvchilarini tayyorlash jarayonida pedagogik yondashuvlar shaxsning kasbiy identifikatsiyasini shakllantirishning asosiy mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda integratsiyalashgan yondashuvlar muhim o’rin egallaydi, chunki ular nazariy va amaliy mashg’ulotlarning uyg’unlashuvini ta’minlaydi. Integratsiyalashgan yondashuvlar orqali bo’lajak musiqqa o’qituvchilari nafaqat musiqiy bilimlarni o’zlashtiradilar, balki o’z kasbiy faoliyatlarida talab etiladigan ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish imkoniyatiga ham ega bo’ladilar.

Pedagogik yondashuvlar musiqa o’qituvchilarining nafaqat kasbiy mahoratini oshirishga, balki ularning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga ham qaratilgan. Bu jarayonda shaxsga yo’naltirilgan ta’lim, konstruktiv pedagogika va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish kabi zamonaviy yondashuvlar alohida o’rin tutadi. Masalan, shaxsga yo’naltirilgan ta’lim bo’lajak musiqa o’qituvchilarining o’ziga xos ehtiyojlari va qobiliyatlarini inobatga olgan holda ularning shaxsiy rivojlanishini ta’minlaydi. Bu esa ularning kasbiy identifikatsiyasini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Musiqa o’qituvchilarini tayyorlashda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar alohida ahamiyatga ega. Ijodkorlikni rag’batlantirish uchun musiqiy ijro, kompozitsiya va improvizatsiya kabi faoliyat turlari ta’lim jarayoniga integratsiya qilinishi lozim. Ushbu mashg’ulotlar nafaqat musiqa o’qituvchilari uchun zarur bo’lgan amaliy ko’nikmalarni rivojlantiradi, balki ularning o’z o’quvchilariga ijodiy qobiliyatlarni samarali o’rgatish imkonini ham yaratadi. Pedagogik jarayonlarni tashkil etishda milliy va xalqaro tajribalardan foydalanish ham katta ahamiyatga ega. Milliy musiqiy an’analar va qadriyatlarni o’rgatish orqali musiqa o’qituvchilari o’z madaniy meroslariga bo’lgan hurmatni shakllantiradilar. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarning o’rganilishi zamonaviy musiqiy metodikalardan samarali foydalanish imkonini beradi. Bu yondashuv bo’lajak musiqa o’qituvchilarining kasbiy identifikatsiyasini global musiqiy kontekstda shakllantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish musiqa o’qituvchilarini tayyorlashda samaradorlikni oshiruvchi yana bir muhim omildir. Interaktiv texnologiyalar, masalan, raqamli dasturlar va virtual musiqiy vositalar, ta’lim jarayonini yanada boyitadi va ijodiy yondashuvlarni rag’batlantiradi. Ushbu texnologiyalar orqali bo’lajak musiqa o’qituvchilari musiqiy bilim va ko’nikmalarni nafaqat tezroq o’zlashtiradilar, balki ularni amaliy faoliyatda qo’llash imkoniyatiga ega bo’ladilar.

Musiqa o’qituvchilarini tayyorlashda pedagogik yondashuvlarning roli o’ta muhim bo’lib, ular kasbiy identifikatsiyani shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ta’lim jarayonida ijodkorlik, milliy va xalqaro tajribalar, zamonaviy texnologiyalar va shaxsga yo’naltirilgan yondashuvlar uyg’unligi ta’minlanganda, bo’lajak musiqa o’qituvchilari o’z kasbiy identifikatsiyalarini muvaffaqiyatli shakllantira oladilar. Bu esa ularning pedagogik faoliyatdagi samaradorligini oshirib, jamiyatda musiqiy madaniyatni rivojlantirishga katta hissa qo’shishiga imkon beradi.

Musiqa o’qituvchilarining kasbiy identini rivojlantirish jarayonida milliy va xalqaro tajribalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Milliy tajriba shaxsning musiqiy madaniyatiga, xalq musiqasi an’analari va milliy qadriyatlarga asoslangan holda kasbiy identifikatsiyasini shakllantirishni ta’minlaydi. Xalq musiqasi o’qituvchining shaxsiy va kasbiy o’zligini anglashiga yordam beruvchi eng muhim manbalardan biridir. Bu nafaqat musiqa o’qituvchisining ijodiy faoliyatini boyitadi, balki o’quvchilarga milliy madaniyatni o’rgatish imkonini ham beradi. Milliy musiqiy qadriyatlarni o’qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga integratsiya qilish orqali ularning o’z kasbiga bo’lgan munosabati va mas’uliyat tuyg’usi shakllanadi. Xalqaro tajribalar esa musiqa o’qituvchilarini tayyorlash jarayonini yangi bosqichga olib chiqadi. Dunyoning turli mamlakatlarida o’quv dasturlariga kiritilgan musiqiy metodikalar, texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar musiqa

o‘qituvchilarining kasbiy rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Xususan, xalqaro musiqiy treninglar va seminarlar orqali bo‘lajak o‘qituvchilar nafaqat zamonaviy musiqiy pedagogikaning yutuqlari bilan tanishadilar, balki o‘z kasbiy mahoratlarini oshiradilar. Bu jarayonda o‘qituvchilar global musiqiy tendensiyalarni o‘rganish, yangi pedagogik usullarni qo‘llash va o‘z ta’lim faoliyatiga innovatsiyalarni tatbiq etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarida kasbiy identni rivojlantirish nafaqat musiqiy bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirishni, balki shaxsiy va kasbiy o‘zlikni anglashni chuqurlashtirishni talab qiladi. Kasbiy identifikatsiya bu jarayonning markazida turib, o‘qituvchilarning o‘z kasbiga bo‘lgan mas’uliyatini, o‘ziga xosligini va professional rivojlanish strategiyalarini belgilaydi. Shaxsning kasbiy o‘zligini anglash va rivojlantirish jarayoni faqat texnik ko‘nikmalarni egallash bilan cheklanmaydi; u shaxsiy qadriyatlar, pedagogik mahorat, ijodiy qobiliyatlar va madaniy an’analarni chuqur anglashni ham o‘z ichiga oladi. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, musiqa o‘qituvchilarini tayyorlashda pedagogik va psixologik yondashuvlarni uyg‘unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Pedagogik yondashuvlar ta’lim jarayonini rejalashtirish va tashkil etishda yangi strategiyalarni joriy qilishga imkon beradi, shu bilan birga o‘quvchilar va o‘qituvchilar o‘rtasidagi muloqotni mustahkamlaydi. Psixologik jihatlar esa bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy motivatsiyasini oshirish, o‘ziga ishonchini shakllantirish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo‘ladi. Milliy va xalqaro tajribalarni tahlil qilish musiqiy ta’limni takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega bo‘lib, o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Milliy tajribalar milliy musiqiy an’analar va qadriyatlarni mustahkamlashda, xalqaro tajribalar esa ilg‘or texnologiyalar va pedagogik usullarni ta’lim jarayoniga tatbiq qilishda muhim manba bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu uyg‘unlik o‘qituvchilarning global miqyosda faoliyat yuritish qobiliyatini oshirib, ularning kasbiy identini yanada boyitadi. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni ta’lim jarayoniga kiritish musiqa o‘qituvchilari uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Virtual musiqiy dasturlar, interaktiv resurslar va onlayn platformalar orqali o‘qituvchilar o‘z bilim va ko‘nikmalarini kengaytirib, o‘quvchilarga sifatli va qiziqarli ta’lim berish imkoniyatini qo‘lga kiritadilar. Bunday yondashuv nafaqat musiqiy ta’lim samaradorligini oshiradi, balki o‘qituvchilarning ijodiy qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarida kasbiy identifikatsiyani rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy va kasbiy o‘sishiga, balki musiqiy ta’lim sifatini oshirishga ham xizmat qiladi. Pedagogik va psixologik yondashuvlar, milliy va xalqaro tajribalar va zamonaviy texnologiyalarni uyg‘unlashtirish orqali musiqa ta’limi tizimini takomillashtirish mumkin. Bu jarayon musiqa o‘qituvchilarining nafaqat o‘z kasbiga sodiq bo‘lishlarini, balki musiqiy madaniyatni targ‘ib qilishda va jamiyatni ma’naviy boyitishda faol ishtirok etishlarini ta’minlaydi. Shu sababli, kasbiy identifikatsiyani rivojlantirishga yo‘naltirilgan chora-tadbirlar nafaqat musiqa o‘qituvchilarining sifatli tayyorgarligini ta’minlaydi, balki musiqiy ta’lim sohasida yangi yutuqlarga erishish imkonini beradi.

Musiqa o‘qituvchilarini tayyorlashda shaxsiy yondashuvni keng joriy etish o‘qituvchilar va o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan. Har bir o‘qituvchining qobiliyatlari, qiziqishlari va rivojlanish ehtiyojlarini inobatga olish orqali ta’lim jarayoni yanada samarali bo‘ladi. Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim modeli

o‘qituvchilarni o‘z pedagogik faoliyatlarida yanada ijodkorlik bilan yondashishga undaydi va ularning kasbiy motivatsiyasini oshiradi. Musiqa ta’limining samaradorligini oshirish uchun pedagogik va psixologik tadqiqotlarni rivojlantirish ham zarur. Ushbu tadqiqotlar ta’lim jarayonida mavjud muammolarni aniqlash, ularni hal qilish uchun innovatsion usullarni ishlab chiqish va musiqiy ta’limning sifatini oshirish uchun strategik yo’nalishlarni belgilashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari musiqiy ta’lim jarayonining rivojlanishi uchun amaliy ahamiyatga ega bo‘lib, o‘qituvchilarni tayyorlash tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Musiqa o‘qituvchilarining kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish maqsadida maxsus o‘quv dasturlari va treninglarni tashkil etish, milliy va xalqaro musiqiy metodikalardan keng foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, shaxsiy yondashuvni qo‘llash va ilmiy tadqiqotlar orqali ta’lim samaradorligini oshirish kabi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Ushbu yondashuvlar musiqa ta’limining sifatini oshirishga, o‘qituvchilarning kasbiy o‘sishiga va ijodiy salohiyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada, musiqa o‘qituvchilari o‘z kasbiga sodiq, ijodkor va zamonaviy ta’lim talablariga javob bera oladigan mutaxassislariga aylanishlari mumkin.

Foydalangan adabiyotlar

1. Гарбузова Г.В. Эмпирические критерии формирования профессиональной идентичности студентов // Управление общественными и экономическими системами. – 2007. – № 1. – С. 3-14

2. Савченков А.В., Забродина И.В. Эмоциональная устойчивость личности будущего педагога как социально-психологический фактор формирования профессиональной идентичности // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. – 2017. – № 8. – С. 142-145.

3. Шляков Д.В. Социально-профессиональная идентификация учителя: социологический анализ: дис. канд. социол. наук: 22.00.06 / Шляков Дмитрий Валерьевич. – Ростов-на-Дону, 2008. – 172 с.

4. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. М.: Просвещение, 1990. 141 с.

5. Гершунский Б.С. Методологические проблемы прогнозирования развития педагогической науки. Б.С. Гершунский // Методологические проблемы современной педагогической науки и практики: межвуз. сб. науч. тр. Челябинск: Изд-во ЧГПИ, 1988. 114